

ויגש (391)

מה ההבדל בין "נשאר" לבין "ויותר" ?

וַיִּתֵּר הוּא לְבָדוֹ לְאָמוֹ (מד, כ)

כאשר יעקב סרב לאפשר לבנימין לרדת הוא אמר "לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר" (מב, לח). ואילו כאן נקט יהודה לשון "ויותר" הוא לבדו". מהו ההבדל בין "נשאר לבין ויותר" ? מבאר "הפרדס יוסף": לשון נשאר מורה על החלק הטוב ואילו נותר הוא החלק הפחות, כמו שנאמר: "ויעקב רועה את צאן לבן הנותרות", ואמר רש"י: הנותרות, הרעועות שבהן החולות והעקרות. לכן יעקב אבינו נקט לשון "נשאר", שהוא לשון משובח ומובחר. אך יהודה בדברו לפני יוסף, ניסה לשכנע אותו לקחת אותו לעבד במקום בנימין, ואמר לו כי הוא מעולה מבנימין בכל, לגבורה, למלחמה, לשמש, לכן כינה את בנימין בלשון "נותר", היינו שהוא החלש והפחות. רב רובין זצ"ל "שנים מקרא"

וַיֵּצֵא הָאֶתֶד מֵאֶתִי וְאָמַר אֵךְ טָרְף טָרְף וְלֹא רֵאִיתִי עַד

הַנָּה (מד, כח)

דרש החתם סופר, "טרף" הוא לשון פרנסה, כמו שכתוב: "טרף נתן ליראיו" (תהלים קיא), ואיתא בשל"ה הקדוש, שמחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות, ועל כן בא בכתוב לומר, במקרה: "וַיֵּצֵא הָאֶתֶד מֵאֶתִי" ברגע שיוצאת האחדות מביתי ח"ו, התוצאה המיידית: "וְאָמַר אֵךְ טָרְף טָרְף", כי מיד נאבדו ונטרפו מזונותי. על פי זה נפרש את הכתוב: "השם גבולך שלום, חלב חיטים ישביעך" (תהלים קמז. יד), כי כשיהיה שלום בכל גבול ארץ ישראל, יהיה גם לכולם לאכול כדי שביעה.

ספר "ילקוט מאיש לדעהו"

וְלֹא יָכְלוּ אֶחָיו לְעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵי (מה. ג)

כתוב במדרש, רבי אלעזר כשהגיע לפסוק זה היה בוכה, אמר ומה תוכחה של בשר ודם כתוב בה לא יכלו אחיו לענות אותו, תוכחה של הקב"ה על אחת כמה וכמה. אבא כהן ברדלא אמר: אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה וכו', יוסף קטן של שבטים היה ולא יכלו אחיו לעמוד בתוכחתו, לכשיבוא הקב"ה ויוכיח את כל אחד לפי מה שהוא על אחת כמה וכמה. מקשים המפרשים היכן מצינו שיוסף הוכיח את אחיו? אמר הגר"ח שמואלאביץ זצ"ל, מהותה של תוכחה אינה דווקא דברי כבושין והטפות מוסר, כפי שאנו רגילים לחשוב, אלא תוכחה היא עמידה על הטעות, וכשנוכח אדם לדעת כי טעות היתה בידו הרי זה קיבל תוכחה. כשאמר להם יוסף: "אני יוסף אשר מכתתם אותי" בזה הוכיח, דכשמכתתם אותי כוננתם היתה לבטל את חלומותי שחלמתי: "הנה קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסבינה"

אלמתיכם ותשחיון אלומתי", והנה נוכחתם לראות שאדרכה לא רק שלא בטלתם את החלום, אלא אתם שגרמתם לחלום להתגשם. זו התוכחה הגדולה ביותר, שאדם רואה שכל מחשבותיו הם להיפך ממה שחשב, והיה חי בטעות. ספר "אוצרות התורה"

וַיָּרָא אֶת הָעֵגְלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף וְכוּ' וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב

עוֹד יוֹסֵף (מה, כז, כח)

בבראשית רבה (צד, ד), ויאמר ישראל רב, רב כחו של יוסף בני שכמה צרות הגיעוהו והוא עומד בצדקתו. ותמוה, איך ידע זאת ממה שראה את העגלות, ונראה לפרש על פי מה שאמרו בגמרא (שבת לא). יראת ה' היא אוצרו, שיראת ה' דומה לקב חומטין המקיים את התבואה, וגם אמרו (מגילה ו:): לאוקמי גירסא סיעתא מן שמיא. והנה רש"י כתב שיוסף שלח לאביו סימן על ידי העגלות, שלמד אצלו פרשה עגלה ערופה, ואם כן כשראה יעקב שיוסף עוד נזכר מה שלמד היה בטוח שירא אלוקים הוא והאמין שהוא עומד בצדקתו. ודבר זה מרומז בפסוק "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכו' למען תזכרו וכו' ", שע"י זהירות מחטא זוכים לזכירת התורה.

ספר מטעמי שולחן שבת

וַיֹּאמֶר אֱלֹדִיקִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב

יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַנְּנִי (מו. ב)

יש לעיין על שינוי השמות, שבתחלה קרא הקב"ה שמו ישראל, וחזר לקרותו יעקב? ביאר רבי ישראל סלנטר זצ"ל, שהשם יעקב מורה על רמאות, כמו שכתוב: "הכי קרא שמו יעקב ויעקבני וכו'" (בראשית כז. לו). בעוד השם ישראל, מורה על לשון שררה כמו שכתוב: "כי שרית עם אלוקים ואנשים ותוכל" (שם לב. ט). האדם צריך לנהוג עם היצר הרע בערמה והתחכמות, ואעפ"י שמדת הרמאות מידה מגונה היא, אך לצורך עבודת ה' צריך להשתמש בה, ומי שאין לו דרכי הערמה והתחכמות, לא יוכל לנצח את היצר הרע המפתה ומתחכם על האדם, ואומר לו על טמא טהור ועל עבירה מצוה. אלא דכל זה בתחילת מלחמתו עם היצר הרע, אבל בסוף שגובר על היצר, נעשה הטוב אצלו כטבע, והוא כשר ומושל ביצר, ואין ליצר שליטה עליו כלל, ואז נקרא בשם ישראל.

ספר "להחענג בתענוגים"

כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרִימָה שְׁבָעִים (מו. כז)

עשו שש נפשות היו לו והכתוב קורא אותן נפשות בלשון רבים וכו' יעקב שבעים היו לו והכתוב קורא

אותם נפש רש"י. נראה להסביר הענין, דהנה בבני ישראל צריכין ענין של חיבור לגבי כמה דברים, כגון לתפלה צריכין חיבור של עשרה בני אדם, לברכות הזימון צריכין חיבור של שלושה בני אדם. כמו כן יש ערבות בין בני ישראל דכל ישראל ערביין זה לזה, והם כמו קומה אחת שלימה. ולכן יתכן עליהם נפש בלשון יחיד, כי התורה מאחדתן לגבי כמה דברים. אבל בעשו ליכא ערבות ולא ענין של צירוף מנין וכו', ולכן נקראים נפשות בלשון רבים, כי אין דבר המאחד אותם לחטיבה אחת.

ספר "מקח טוב"

כעת אוכל לכוון כראוי בקריאת שמע

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף אֲמוֹתָה הַפְּעַם אֲתָרִי רְאוּתִי אָתְּ
פְּנִיךָ פִּי עוֹדֶךָ חַי (מ. ל)

ליעקב אבינו היתה בעיה, כל יהודי, בעת שהוא קורא קריאת שמע, מכוון על כך שהוא מוכן למסור את נפשו לבורא עולם, אבל יעקב לא יכול היה לכוון על כך בשלמות, שכן הקב"ה הבטיח לו שהוא יעמיד שנים עשר שבטים, והנה הוא רואה שחסר אחד. לכן כל אימת שקרא קריאת שמע, היה אומר לעצמו: אינני יכול למסור את נפשי ולמות, שהרי חסר לי שבת! אולם עתה, בראותו את יוסף חי, הוא אומר "אֲמוֹתָה הַפְּעַם", עכשיו יכול אני למסור את נפשי, ובקריאת שמע אוכל לכוון בשלמות "אפילו נוטל את נפשך"

ספר "חי ראובן"

מַעַט וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי תַיִי (מ. ט)

כתוב במדרש: אתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שמנין התיבות שיש מן "ויאמר פרעה" עד "בימי מגוריהם", כך יחסרו משנותיך... והם ל"ג תיבות ובמנין זה נחסרו מחייו.... קושיא עצומה הקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: בשלמא מה שנענש יעקב אבינו על מה שאמר לפרעה מובן, אולם מדוע מגיע לו עונש על התיבות של שאלת פרעה? ומי ישיב שעל פי המבואר במדרש שאל פרעה את שאלתו, כשראה ששערות ראשו וזקנו של יעקב הלבינו מרוב זקנה. ויעקב השיב לו שאינו זקן כ"כ אלא שמתוך הרעות שעברו עליו קפצה עליו זקנה. מעתה מובן היטב מדוע נענש גם על השאלה, כי השאלה נשאלה מחמת החיצוני שנבע מכך שזקנה קפצה עליו.

הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל זצ"ל תירץ באופן שונה. לתירוץו הקדים קושיא: מדוע באמת כל ימי חיי יעקב, בעת שעברו עליו כל הצרות לא נשמע ממנו שום אנחה, ודוקא עכשיו כשכל הצרות נגמרו, אמר שנותיו היו "מַעַט וְרַעִים", אלא צריך לומר שהשפעת השיחה עם נכרי השפיעה עליו לומר דבר כזה, לכן מובן היטב מדוע מתחיל מנין השנים משאלתו של פרעה שכן כבר בשאלת פרעה היתה תביעה שהיה לו להזהר שלא להיות מושפע ממנו.

ספר "לחתך עליון"

הלכה: ברכות: עניית ברוך הוא וברוך שמו

על כל ברכה שאדם שומע צריך לענות ברוך הוא ברוך שמו לאחר ששומע אם שם ה', אולם ברכה שיוצא בה ידי חובתו נחלקו הפוסקים האם רשאי לענות ואינו הפסק, או שאסור לו לענות משום הפסק. ולענין מעשה, יש להורות שלא לענות כדי שלא להיכנס בחשש הפסק, מיהו עם עבר וענה יצא ידי חובתו.

ספר "הליכות ברכות" רב אופיר מלכא שליט"א

פתגם: להיות מפורסם זה לעמוד תמיד במבחן, או שאתה מצליח בגדול או שאתה נופל בגדול.

ספר "שמחלה"

תקירה: דבר שלא בא לעולם

הקניין מועיל כאשר בידו להביאו לעולם, כי כן יכול להחיל את הקניין על ידי שיביאם לעולם, וכל החיסרון בדבר שלא בא לעולם הוא שלא יכול להתחיל את הקניין, או כיוון שיש לו גמירות דעת (תורת הקניינים ח"ב עמוד קצה).

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: השבת גניבה: בחור אחד מחובשי בית המדרש, שלא הכיר את רבי איזיל חריף, נזדמן פעם במחיצתו והתחיל להרצות לפניו, חידושי תורה שלו. בין היתר השמיע בשם עצמו דברים שנדפסו בספרו של רבי איזיל "עמק איזיל". דברים אלה גנובים מתוך ספר ידוע. ואם כי הלכה מפורשת היא, שהגונב מן הגנב פטור מלשלם, בכל זאת עליך לשלם גניבה זו. הלא פער עיניו והביט בו במבוכה. הסביר לו רבי איזיל: מה טעם הגונב מן הגנב פטור? משום שאינו יודע למי להשיב את הגניבה. אבל במקרה זה, הנה מחברו של הספר, שמתוכו גנבת את הדברים, עומד כאן לפניך ואתה יכול להחזיר לו את הגניבה.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף עא)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, אברהם בן חנה רחל שרה, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, ברטה מסעודה בת לאה, מאיר חיים בן גבי זווריה, ראובן בן איזא, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה, מרים בת רבקה. הצלחה רבה: נתן בן רבקה, לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה. אמיל חיים בן עזו עזיזה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נג'מה, דוד בן מרים, פליקס סעירו בן אטו מסעודה.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען

לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:

germon73@hotmail.fr

ניתן למצוא את העלון

www.kollel-aixlesbains.fr